

نقش بازی در رشد کودک

ارزش های بازی :

هر بازی سالم و باروری که کودک به آن مشغول می گردد دارای ارزشهای بس مهمی میباشد که با کمی تامل نسبت به آنها، می توان به درستی به نقش و اهمیت بازی در حیات کودک پی برد.

ارزش جسمانی :

بازی های توأم با فعالیت در جهت تکامل و رشد عضلانی کودک و ورزش دادن قسمت های مختلف بدن، از اهمیت و ارزش زیادی برخوردار است . این نوع بازیها برای صرف انرژی اضافی کودک نیز می توان مفید واقع شوند. انرژی اضافی اگر از طریق صحیح مصرف نگردد و به حالت سرکوب در جسم کودک ذخیره شود او را ناآرام ، عصبی و بد خلق می کند.

ارزش درمانی :

بازی به کودک فرصت می دهد که احساسات خود را تخلیه نماید . او می تواند از طریق بازی ، انرژی تحت فشار خود را بیرون ببرد . کودک میتواند احساساتی از قبیل ترس ، رنجش ، نگرانی ، شادی و ... خود را آن طور که دوست دارد در قالب شخصیت های دلخواهش بیان نماید و کدورت درونی خود رانیز از بین ببرد.

ارزش تربیتی :

شخصیت واقعی کودکان ضمن بازی کردن شکل می گیرد و دگرگونی های قابل توجهی در روحيات وي روي میدهد ، که همه اینهاگذر به مرحله عالی تر رشد و پیشرفت را برای کودک تدارک می بیند و از اینجاست که امکانات تربیتی بازی آشکار و مسلم می گردد.

ارزش اجتماعی :

کودک در بازی یاد می گیرد که چطور با فرد بیگانه و خارج از واحد خانواده روابط اجتماعی برقرار کند و چطور مشکلات و مسائل ناشی از این نوع روابط را حل کند و تطابق اجتماعی را فراگیرد .

ارزش آموزشی :

کودک از طریق بازی با انواع مختلف اسباب بازی ، موفق به آموزش و شناخت رنگ ها ، شکل ها ، اجناس و اشیاء و اهمیت آنها می شود . بازی به کودک کمک می کند تا دنیایی را که در آن زندگی می کند ، بشناسد ، لمس و حس کند و بالاخره کنترل کند و میان واقعیت و خیال تفاوت قائل شود .

ارزش اخلاقی(معنوی) :

کودک در جریان بازی یاد می گیرد که ، چه چیزی خوب است و چه چیزی بد است . کودک درمی یابد صادق ، امین ، عادل ، منضبط ، حقیقت طلب و درستکار و مسلط به خود و ... باشد .

انواع بازی های مورد علاقه کودکان :

بازی های مورد علاقه کودکان را می توان به شرح ذیل ، تقسیم بندی کرد :

الف) بازی های مورد دلخواه و بی قانون و مقررات و قواعد: در این نوع بازی ها قانون و مقررات هیچ گونه نقشی ندارند و در اغلب موارد نیز ، انفرادی انجام می پذیرد . در این بازی ها کودک آنچنان که رغبت می کند و دلش می خواهد مشغول و سرگرم می گردد و هر گاه خسته شد ، بازی را رها می کند .

ب) بازی های نمایشی و هیجان انگیز : این گونه بازیها ، به توانایی های کودک می افزاید تا از تنگنا ها و محدودیت هایی که دنیای واقعیت ها به او تحمیل میکند ، بگریزد . بازی های مورد نظر، کودک را قادر می سازد تا آرزوهای خود را جامه عمل بپوشاند و همچنین به او فرصت می دهد تا خود را از دام بد خلقی برهاند و برموقعیتهایی که در زندگی واقعی ، او را آزار می دهند فائق آید.

بازیهای نمایشی همچون آینه ای می ماند که فرهنگ جامعه کودک را منعکس می نماید.

پ) بازیهای خیالی: این نوع بازی ها بیشتر با تخیل و تفکر کودکان ارتباط دارد . نقشی که کودک در حین بازی های خیالی خود ، ایفا می نماید برای او بسیار هیجان انگیزتر و جالب تر از زندگی واقعی می تواند جلوه کند.

ت) بازی های سازنده و خلاقانه :

کودک به تخیلات خود شکلی واقعی می بخشد و قدرت خلاق خویش را به سوی رشد و تکامل رهنمون می سازد . در این نوع از بازیها ، کودک می تواند به وسیله خلاقیت های ذهنی خود از حداقل امکانات موجود دنیای بیرونی ، حداکثر استفاده را ببرد.

بازی های خلاقانه ، می تواند شامل این موارد باشد :

- ۱- ابداع ، ابتکار و اختراع (مثل خمیر بازی) ۲- طراحی ۳- نقاشی با مداد رنگی ، آبرنگ ، گواش ، رنگ روغن و ..
- ۴- نواختن قطعات موسیقی یا آواز خواندن .

ث) بازی های انفرادی و اختصاصی : در این بازی ها معمولاً "کودک سعی دارد به صورت انفرادی و کاملاً" اختصاصی خود را به نوعی سرگرم نماید . مثلاً" به جمع آوری اشیاء خاصی چون صدف ، سنگ تمبرو ... می پردازد و آنها را در یک مجموعه نگهداری می نماید . او از این طریق می خواهد احساسات مالکیت جویانه و تعلق خاطر خود را نسبت به یک یا چند چیز ، به صورت علنی جامه عمل بپوشاند.

ج) بازی های گروهی و دسته جمعی : این گونه بازی ها که از هدف خاصی برخوردار است معمولاً "براساس روش و قاعده و قانون ، انجام می پذیرد . قوانین خاص این بازی ها باید از سوی بازیکنان مورد احترام باشد و کاملاً" رعایت شود .

تنوع در بازی های کودکان

در بازی های کودکان ، خصیصه ای به نام تنوع ، بسیار مشاهده می شود . این موضوع کاملاً" بارز است که همه کودکان به یک روش و نوع ، بازی نمی کنند . تنوع در بازی های کودکان می تواند ناشی از این علل باشد :

تفاوت های فردی ، درجه تندرستی و سلامتی ، سطح رشد جسمی حرکتی ، میزان بهره هوشی ، نوع جنسیت ، نوع محیطی که در آن پرورش یافته اند ، وضعیت اجتماعی و اقتصادی ، عامل جغرافیایی ، میزان اوقات فراغت و وضعیت وسایل و امکانات بازی.

توصیه هایی در مورد بازی های کودکان

برای هر پدر و مادری و به طور کل برای هر فردی که به نوعی با کودکان سروکار دارد دانستن و رعایت نکاتی چند که در مورد بازی های کودکان است لازم و ضروری به نظر می آید .

- ۱- به بازی بچه ها اهمیت دهید . چرا که تمام زندگی کودک در بازی شکل واقعی به خود می پذیرد.

- ۲- تجارب زندگي كودك از طريق بازي صورت مي گيرد.
- ۳- كسب مهارت هاي شخصي، اجتماعي، اقتصادي و ... را كودك از طريق بازي تجربه مي نمايد و ياد ميگيرد.
- ۴- بازي براي كودك به منزله كارمحسوب مي شود و كار براي او به منزله بازي.
- ۵- بازي در كودكان موجب رشد و تحول مي شود.
- ۶- كودكان از طريق بازي ، خلاقيت هاي خوبش راشكوف مي سازد.
- ۷- بازي عملي مهم و موثر در رشد و شكوفايي استعدادهاي كودك به شمارمي رود.
- ۸- بازي در تربيت احساسات كودك تاثير بسزايي دارد.
- ۹- بازي به كودكان امكان مي دهد كه نسبت به افراد محيط جهان و طبيعت پيرامون خود شناخت كافي پيدا كنند.
- ۱۰- بازي منبع غني آموزشي براي كودك به حساب مي آيد.
- ۱۱- موضوع بازي كودكان بايد هميشه سعي شود كه برگرفته از زندگي خانوادگي، كودكستان ، مسافرت ها، جشن ها ، فرهنگ و ... آنها باشد .
- ۱۲- بازي خوب شبیه كار خوب است . كار به منزله شركت انسان در توليدات اجتماعي و در ايجاد ارزش هاي فرهنگي و مادي و به عبارت ديگر شركت انسان در ايجاد ارزش هاي اجتماعي است. اما بازي از چنين اصولي پيروي نمي كند و رابطه مستقيم با اهداف اجتماعي ندارد. ولي از سوي ديگر بايد گفت كه به طور غير مستقيم با اين اهداف در ارتباط است. به اين معني كه انسان را با همان فعاليت جسماني و رواني كه لازمه كار است عادت مي دهد.
- در پايان به اين نکته اشاره كنم كه برخي از اولياء نسبت به بازي فرزندانشان هيچ گونه علاقه اي نشان نمي دهند. برخي ديگر تنها به خريد اسباب بازي هاي زياد اكتفا مي كنندو بعضي نيز بيش از اندازه در بازي هاي آنها دخالت مي نمايندو امكان نمي دهند كه كودك خودمسائل بازي را حل و فصل نمايد.
- اين گونه والدين كودك را نا گزير مي سازند كه تنها حرف شنوي بزرگترها و مقلد باشند. در واقع اين اوليا ي كودك هستند كه بازي مي كنندو نه خود او. به عبارت ديگر بايد با هر كسي با زبان قابل فهم او سخن بگويم و اين معنای این بیت است که :

پس زبان كودكي بايد گشاد

چون كه با كودك سرو كارت فتاد

نویسنده: **ناحید دالانی**
روزنامه **همشهری** ۱۶/۱/۱۳۸۴